

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการอภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเจตคติ บรรทัดฐานกลุ่มอ้างอิง และความตั้งใจในการตรวจเต้านมด้วยตนเองของสตรีที่ได้รับฮอร์โมนทดแทน ที่มารับบริการ ณ คลินิกวิทยทอง โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตั้งแต่ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2542 ถึงเดือนมกราคม พ.ศ. 2543 จำนวน 100 ราย ผลการศึกษาได้นำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย โดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1. ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง (ตารางที่ 1)

ส่วนที่ 2. ข้อมูลเกี่ยวกับเจตคติ บรรทัดฐานกลุ่มอ้างอิง และความตั้งใจในการตรวจเต้านมด้วยตนเอง (ตารางที่ 2-3)

ส่วนที่ 3. อำนาจการทำนายของเจตคติ และบรรทัดฐานกลุ่มอ้างอิง ต่อความตั้งใจในการตรวจเต้านมด้วยตนเอง (ตารางที่ 4)

การตรวจสอบข้อมูลว่าเป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ได้ผลดังนี้ (Shavelson, 1996)

1. การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษา โดยดูจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พบว่า ตัวแปรที่ศึกษามีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับต่ำ จึงนับได้ว่าตัวแปรที่ศึกษานี้มีอิสระต่อกัน (independence) จึงไม่มีปัญหา multicollinearity ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2. การทดสอบลักษณะการแจกแจงของข้อมูล โดยดูจาก histogram standardized residual พบว่ามีลักษณะการแจกแจงเป็นแบบปกติ

3. การทดสอบความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อน โดยการ plot กราฟระหว่างตัวทำนายกับความคลาดเคลื่อนเพื่อดูลักษณะการกระจายข้อมูล พบว่าความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนมีลักษณะคงที่ (homoscedasticity)

4. การทดสอบรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยดูจากกราฟ normal probability (p-p) plot พบว่า มีลักษณะเป็นเส้นตรง (linearity)

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาทั้งหมดมีจำนวน 100 ราย จำแนกตามอายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ของครอบครัวต่อเดือน ความเพียงพอของรายได้ และระยะเวลาที่ได้รับฮอร์โมนทดแทน มีรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1

จำนวน ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ของครอบครัวต่อเดือน ความเพียงพอของรายได้ และระยะเวลาที่ได้รับฮอร์โมนทดแทน

ข้อมูล	จำนวน (n = 100)	ร้อยละ
อายุ ($\bar{X} = 51.72$, $SD = 4.71$)		
41-50 ปี	50	50
51-60 ปี	45	45
61-70 ปี	5	5
สถานภาพสมรส		
คู่	100	100
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	36	36
มัธยมศึกษา	18	18
อนุปริญญา	5	5
ปริญญาตรีขึ้นไป	41	41

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ข้อมูล	จำนวน (n=100)	ร้อยละ
อาชีพ		
ข้าราชการ หรือ	44	44
ข้าราชการบำนาญ		
เกษตรกรรวม	13	13
รับจ้าง	12	12
ค้าขาย	12	12
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	19	19
รายได้ของครอบครัวต่อเดือน		
ต่ำกว่า 10,000 บาท	34	34
10,001 - 20,000 บาท	24	24
20,001 - 30,000 บาท	23	23
ตั้งแต่ 30,001 บาทขึ้นไป	19	19
ความเพียงพอของรายได้		
ไม่เพียงพอ	9	9
เพียงพอ	91	91
ระยะเวลาที่ได้รับสิทธิประโยชน์		
ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 1 ปี	66	66
1-3 ปี	27	27
3-5 ปี	5	5
5-7 ปี	2	2

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 50 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี และร้อยละ 45 มีอายุระหว่าง 51-60 ปี ทุกรายมีสถานภาพสมรสคู่ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 41 มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีขึ้นไป ร้อยละ 44 ประกอบอาชีพข้าราชการหรือข้าราชการบำนาญ ร้อยละ 91 มีรายได้เพียงพอ และร้อยละ 66 ของกลุ่มตัวอย่างได้รับฮอร์โมนทดแทนเป็นระยะเวลาต่ำกว่าหรือเท่ากับ 1 ปี

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับเจตคติ บรรทัดฐานกลุ่มอ้างอิง และความตั้งใจในการตรวจเต้านมด้วยตนเอง

ผู้วิจัยนำคะแนนเจตคติ บรรทัดฐานกลุ่มอ้างอิง และความตั้งใจในการตรวจเต้านมด้วยตนเองของกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังแสดงไว้ในตารางที่ 2-3

ตารางที่ 2

ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และพิสัยของเจตคติต่อการตรวจเต้านมด้วยตนเองของกลุ่มตัวอย่าง

เจตคติต่อการตรวจเต้านมด้วยตนเอง	Mean	SD	Range
เจตคติ	26.94	9.23	7-46
สามารถบอกความแตกต่างของเต้านมปกติ และผิดปกติได้	1.67	1.25	0-4
สามารถตรวจพบความผิดปกติของเต้านมได้	1.79	1.34	0-4
สามารถตรวจพบก้อนที่เต้านมขณะที่ก้อนยังมี ขนาดเล็กๆ	2.16	1.43	0-4
ช่วยลดความรุนแรงในการเป็นมะเร็งเต้านม	1.81	1.32	0-4
ทำให้ปลอดภัยจากการเป็นมะเร็งเต้านม	1.82	1.42	0-4
เป็นวิธีที่ง่ายและสามารถตรวจได้ด้วยตนเอง	2.33	1.54	-1-4
เป็นวิธีที่ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ	3.18	1.36	0-4
เป็นวิธีที่สะดวกและประหยัดเวลา	2.25	1.44	-1-4
สตรีที่รับฮอร์โมนทดแทน ทุกคนควรตรวจ ทุกเดือน	2.98	1.39	0-4
ไม่กล้าตรวจเพราะกลัวว่าจะพบก้อน	1.93	1.36	0-4
รู้สึกกระดากอายที่จะจับต้องเต้านมของตนเอง	2.62	1.44	-1-4
คิดว่าการตรวจเต้านมเป็นวิธีที่ไม่จำเป็น	2.40	1.44	0-4

จากตารางที่ 2 ช่วงคะแนนที่เป็นไปได้ของเจตคติโดยรวมคือ -48 ถึง +48 และช่วงคะแนนที่เป็นไปได้รายข้อมีค่าตั้งแต่ -4 ถึง +4 จากตารางแสดงว่าช่วงคะแนนเจตคติโดยรวมของกลุ่มตัวอย่างคือ +7 ถึง +46 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 26.94 (SD=9.23) นั่นคือ กลุ่มตัวอย่างมีเจตคติทางบวกต่อการตรวจเต้านมด้วยตนเอง ($\bar{X} > 0$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยมากกว่า 0 โดยข้อคำถามที่ว่า การตรวจเต้านมด้วยตนเองเป็นวิธีที่ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ 3.18 (SD=1.36) รองลงมาคือข้อคำถามเกี่ยวกับความเชื่อที่ว่าสตรีที่ได้รับฮอร์โมนทดแทนทุกคนควรตรวจเต้านมด้วยตนเองทุกเดือน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.98 (SD=1.39)

ตารางที่ 3

ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และพิสัยของบรรทัดฐานกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการตรวจเต้านมด้วยตนเองของกลุ่มตัวอย่าง

บรรทัดฐานกลุ่มอ้างอิง	Mean	SD	Range
บรรทัดฐานกลุ่มอ้างอิง	9.51	4.53	0-20
สามี	1.44	1.12	0-4
ญาติ	1.42	1.20	-1-4
เพื่อนสนิท	1.41	1.17	-1-4
พยาบาล	2.55	1.38	0-4
แพทย์	2.69	1.38	0-4

จากตารางที่ 3 ช่วงคะแนนที่เป็นไปได้ของบรรทัดฐานกลุ่มอ้างอิงโดยรวมคือ -20 ถึง +20 และช่วงคะแนนที่เป็นไปได้รายข้อมีค่าตั้งแต่ -4 ถึง +4 จากตารางแสดงว่า ช่วงคะแนนบรรทัดฐานกลุ่มอ้างอิงโดยรวมของกลุ่มตัวอย่างคือ 0 ถึง +20 และค่าเฉลี่ยเท่ากับ 9.51 (SD=4.53) นั่นคือ กลุ่มบุคคลในกลุ่มอ้างอิงสนับสนุนให้สตรีตรวจเต้านมด้วยตนเอง ($\bar{X} > 0$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้อมีค่าเฉลี่ยมากกว่า 0 แพทย์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.69 (SD=1.38) รองลงมาคือพยาบาล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.55 (SD=1.38)

ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความตั้งใจในการตรวจเต้านมด้วยตนเองของกลุ่มตัวอย่าง

ช่วงคะแนนที่เป็นไปได้ของความตั้งใจคือ -2 ถึง +2 จากผลการวิเคราะห์พบว่าช่วงคะแนนความตั้งใจในการตรวจเต้านมด้วยตนเองของกลุ่มตัวอย่างมีค่าตั้งแต่ -1 ถึง +2 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.40 (SD=0.57) นั่นคือ กลุ่มตัวอย่างมีความตั้งใจที่จะตรวจเต้านมด้วยตนเอง ($\bar{X} > 0$)

ส่วนที่ 3 อำนาจการทำนายของเจตคติ และบรรทัดฐานกลุ่มอ้างอิง ต่อความตั้งใจในการตรวจเต้านมด้วยตนเอง

ผู้วิจัยหาอำนาจการทำนายของเจตคติ บรรทัดฐานกลุ่มอ้างอิง และความตั้งใจในการตรวจเต้านมด้วยตนเองของกลุ่มตัวอย่าง ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ, สัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณของปัจจัยทำนายความตั้งใจในการตรวจเต้านมด้วยตนเองของกลุ่มตัวอย่าง

ตัวทำนาย	β	t	Sig.t
เจตคติต่อการตรวจเต้านมด้วยตนเอง	.26	2.48	.02
บรรทัดฐานกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการตรวจเต้านมด้วยตนเอง	.22	2.11	.04
$R^2=.17$ $SEE=.52$ $F=9.62$ $Sig. \text{ of } F=.00$			

*P < .05

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า เจตคติต่อการตรวจเต้านมด้วยตนเอง และบรรทัดฐานกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการตรวจเต้านมด้วยตนเอง มีผลทางบวกต่อการทำนายความตั้งใจในการตรวจเต้านมด้วยตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และตัวแปรอิสระทั้งสองตัวสามารถร่วมกันทำนายความตั้งใจในการตรวจเต้านมด้วยตนเองได้ร้อยละ 17. ($R^2=.17$, $F=9.62$, $p<.01$)

การอภิปรายผล

การศึกษาเจตคติ บรรทัดฐานกลุ่มอ้างอิง และความตั้งใจในการตรวจเต้านมด้วยตนเองของสตรีที่ได้รับฮอร์โมนทดแทนนี้ ผู้วิจัยได้อภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

เจตคติต่อการตรวจเต้านมด้วยตนเอง

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีเจตคติทางบวกต่อการตรวจเต้านมด้วยตนเอง ($\bar{X}=26.94$, $SD=9.23$) การที่กลุ่มตัวอย่างมีเจตคติทางบวกต่อการตรวจเต้านมด้วยตนเอง นั่นคือกลุ่มตัวอย่างมีการประเมินความรู้สึก ความคิดเห็นต่อการตรวจเต้านมด้วยตนเองว่าเป็นไปในทางบวก ทั้งนี้อธิบายได้ว่า การตรวจเต้านมด้วยตนเองเป็นพฤติกรรมสุขภาพที่สตรีโดยทั่วไปยอมรับว่าเป็นวิธีที่ดีที่สุด ในการตรวจค้นหาโรคมะเร็งเต้านมในระยะแรก (Feldman, 1981; Hallal, 1982; Lauver, 1987) เนื่องจากเป็นวิธีที่ไม่ยุ่งยาก สามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเอง ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย ไม่ต้องใช้เครื่องมือพิเศษใดๆ และมีความเชื่อว่าการตรวจเต้านมด้วยตนเองมีประโยชน์ เป็นวิธีป้องกันโรคที่อาจเกิดขึ้นกับเต้านมได้ (Salazar, 1994) ซึ่งการรับรู้ประโยชน์ของการกระทำพฤติกรรมเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งที่มีผลต่อการกระทำพฤติกรรมของบุคคล นั่นคือ บุคคลจะให้ความร่วมมือในการกระทำพฤติกรรม ถ้าเขาเชื่อว่าการกระทำนั้นจะมีประสิทธิภาพในการป้องกัน การตรวจค้นหาโรค หรือการรักษาโรค และการรับรู้ถึงประโยชน์หรือประสิทธิภาพของการกระทำนั้นๆ จะนำไปสู่พฤติกรรมที่จะช่วยลดภาวะคุกคามจากโรคได้ (Mikhail, 1981) การที่กลุ่มตัวอย่างมีเจตคติทางบวกต่อการตรวจเต้านมด้วยตนเองอาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างทุกรายเป็นสตรีวัยหมดประจำเดือนที่มารับบริการที่คลินิกวัยทอง ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีการเฝ้าระวังรักษาสุขภาพของตนเป็นอย่างดี นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาร้อยละ 46 จบการศึกษาระดับอนุปริญญาและสูงกว่าระดับปริญญาตรี และร้อยละ 18 จบชั้นมัธยมศึกษา จึงอาจทำให้มีความสนใจในการแสวงหาความรู้ และคำแนะนำเกี่ยวกับประโยชน์ของการตรวจเต้านมด้วยตนเอง ซึ่งจากการศึกษาของแชมเปียน (Champion, 1988) พบว่า สตรีที่มีระดับการศึกษาสูง มีการรับรู้ถึงประโยชน์ของการตรวจเต้านมด้วยตนเองสูงด้วย กล่าวได้ว่า บุคคลที่มีระดับการศึกษาสูง มักจะมีความคิดเห็นทางบวกต่อพฤติกรรมสุขภาพที่ให้ประโยชน์ต่อผู้ปฏิบัติ ซิมบาร์โด เอเบเตอร์เซน และมาสลาซ (Zimbardo, Ebbetson, & Malash, 1979) กล่าวว่า เจตคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด จะเป็นเช่นไรนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับความรู้ของบุคคลนั้น กล่าวคือ ถ้าบุคคลนั้นมีความรู้ดี ก็จะมีการคิดเห็นหรือเจตคติที่ดีเกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาทุกราย ก่อนจะได้รับ

ฮอร์โมนทดแทน จะได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับภาวะเสี่ยงประการหนึ่งที่เกิดจากการได้รับฮอร์โมนทดแทน คือ มะเร็งเต้านม จึงอาจทำให้สตรีเหล่านี้มีความระหวั่น และเห็นความสำคัญของการตรวจเต้านมด้วยตนเอง การศึกษาเกี่ยวกับเจตคติต่อการตรวจเต้านมด้วยตนเองของเบอร์เนตต์ สเตกเลย์ และเทฟฟ์ (Burnett, Steakley, & Tefit, 1995) ศึกษาในสตรีจำนวน 339 คน พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีเจตคติทางบวกต่อการตรวจเต้านมด้วยตนเอง และการศึกษาของคิบเบอร์ วานอนิ และไมอาร์คโอสโก (Dibble, Vanoni, & Miaskowski, 1997) ที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีเจตคติทางบวกต่อการตรวจเต้านมด้วยตนเอง

สรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีเจตคติทางบวกต่อการตรวจเต้านมด้วยตนเอง นั่นคือ บุคคลมีความพร้อมที่จะตอบสนองในลักษณะของความพึงพอใจ เห็นด้วย ทำให้บุคคลอยากกระทำ หรือปฏิบัติในทางที่ดีต่อสิ่งนั้นๆ เมื่ออธิบายตามทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลของเอชเชนและฟิชบายน์ (1980) อธิบายได้ว่า เจตคติต่อการตรวจเต้านมด้วยตนเอง เป็นผลมาจากความเชื่อเกี่ยวกับผลของการตรวจเต้านมด้วยตนเอง และการประเมินคุณค่าตามความเชื่อของการตรวจเต้านมด้วยตนเอง ดังนั้น เมื่อกลุ่มตัวอย่างมีความเชื่อว่าการตรวจเต้านมด้วยตนเองให้ผลทางบวก กลุ่มตัวอย่างก็จะมีเจตคติที่ดีต่อการตรวจเต้านมด้วยตนเอง

บรรทัดฐานกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการตรวจเต้านมด้วยตนเอง

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ว่าคุณค่าที่ให้ความสำคัญต่อตน มีการสนับสนุนให้ตรวจเต้านมด้วยตนเอง ($\bar{X}=9.51$, $SD=4.53$) นั่นคือ กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่ากลุ่มบุคคลที่มีความสำคัญต่อตนมีความคาดหวังว่าตนควรตรวจเต้านมด้วยตนเอง กลุ่มตัวอย่างมีการประเมินแล้วว่าบุคคลที่มีความสำคัญต่อตนทุกคน มีการสนับสนุนให้ตรวจเต้านมด้วยตนเอง ทั้งนี้ ซิมเมอร์แมนและคอนเนอร์ (Zimmerman & Conner, 1989) อธิบายว่า บุคคลต่างๆ ได้แก่ สามี ญาติ เพื่อนสนิท แพทย์ และพยาบาลซึ่งมีความสำคัญต่อบุคคลหนึ่งๆ จะเป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพของบุคคลนั้นๆ ได้ ผลการศึกษารั้งนี้พบว่า คะแนนเฉลี่ยของบรรทัดฐานกลุ่มอ้างอิง คือ แพทย์ ($\bar{X}=2.69$, $SD=1.38$) มีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือพยาบาล ($\bar{X}=2.55$, $SD=1.38$) อธิบายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาที่มารับบริการ ณ คลินิกวัยทอง โดยทั่วไปจะได้รับคำแนะนำให้ตรวจเต้านมด้วยตนเองจากแพทย์และพยาบาล ทำให้กลุ่มตัวอย่างมีความเชื่อว่าแพทย์ พยาบาล สนับสนุนให้ตรวจเต้านมด้วยตนเอง ซึ่งอรอนงค์ ดิเรกบุษราคม (2539) กล่าวว่า แพทย์ และพยาบาลเป็นบุคลากรทางด้านสาธารณสุขที่ได้รับการไว้วางใจ และความเชื่อถือจากผู้รับบริการบนเงื่อนไขทางวัฒนธรรมไทยที่ผู้น้อยเชื่อถือผู้ใหญ่ อีกทั้งแพทย์ และพยาบาลมีอำนาจ

เหนือกว่าผู้รับบริการซึ่งเป็นอำนาจที่มาจากพื้นฐานความรู้ทางด้านการแพทย์ ลักษณะของวิชาชีพ และอิทธิพลทางสังคมร่วมกับลักษณะของความเป็นเจ้านายของแพทย์และพยาบาล อาจจะเป็น องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความเชื่อและการปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้รับบริการ (ประภาเพ็ญ สุวรรณ และสวิง สุวรรณ, 2536) และผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า สามิ ($\bar{X}=1.44$, $SD=1.12$) และญาติ ($\bar{X}=1.42$, $SD=1.20$) ให้การสนับสนุนในการตรวจเต้านมด้วยตนเอง ($\bar{X}>0$) อธิบายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างทุกรายมีสถานภาพสมรสคู่ (ตารางที่ 1) และอาศัยอยู่กับบุคคลในครอบครัว ซึ่งบุคคลภายในครอบครัวจะเป็นแหล่งสนับสนุนที่ดีของกลุ่มตัวอย่าง โดยเฉพาะสามิซึ่งเป็นผู้ที่ใกล้ชิดสนิทสนมกับกลุ่มตัวอย่าง จึงเป็นผู้ที่กลุ่มตัวอย่างเชื่อว่าเป็นผู้หนึ่งที่ทำให้การสนับสนุนในการตรวจเต้านมด้วยตนเอง ทั้งนี้ก็คล้าย นาคฤทธิ์ (2541) อธิบายว่า ในสังคมไทย ครอบครัวมีลักษณะเป็นระบบเครือญาติ สมาชิกภายในครอบครัวจะมีความใกล้ชิดสนิทสนม ให้ความสำคัญกับญาติพี่น้องและผู้ใกล้ชิด ซึ่งการได้รับคำแนะนำ หรือการสนับสนุนจากบุคคลในครอบครัวและผู้ใกล้ชิดจะมีอิทธิพลต่อการกระทำพฤติกรรมอย่างมากทั้งในทางที่ดีและไม่ดี นอกจากนี้ ผลการศึกษาพบว่า เพื่อนก็เป็นบุคคลที่ทำให้การสนับสนุนในการตรวจเต้านมด้วยตนเอง ($\bar{X}=1.41$, $SD=1.17$) ซึ่งสมจิตต์ สุพรรณทัศน์ (2534) กล่าวว่า กลุ่มเพื่อนในวัยเดียวกันจะมีอิทธิพลต่อความคิด ความรู้สึก และการกระทำของบุคคลเป็นอย่างดี การศึกษาเกี่ยวกับบรรทัดฐานกลุ่มอ้างอิงในการตรวจเต้านมด้วยตนเองของจาacob เพ็น และบราวน์ (Jacob, Pen, & Brown, 1989) ในสตรีจำนวน 180 คน พบว่า สตรีที่ตรวจเต้านมด้วยตนเองมีการรับรู้ ว่า ครอบครัว เพื่อน พยาบาล และแพทย์สนับสนุนให้ตรวจเต้านมด้วยตนเอง และการศึกษาของไลเออร์แมน แคสพรีค และบีโนเลียล (Lierman, Kasprzyk, & Benoliel, 1991) พบว่า บุคคลที่มีความสำคัญในการเป็นแรงผลักดันให้ตรวจเต้านมด้วยตนเอง ได้แก่ เพื่อน ครอบครัว แพทย์ สามิ และเพื่อนที่ป่วยเป็นมะเร็ง นอกจากนี้ผลการศึกษาของฟิลลิปส์ โคเฮน และโมเสส (Phillips, Cohen, & Moses, 1999) พบว่า กลุ่มอ้างอิงที่มีความสำคัญที่สุดต่อสตรีอเมริกันแอฟริกันที่จะเป็นแรงจูงใจให้ตรวจเต้านมด้วยตนเอง ได้แก่ ผู้ที่มีประสบการณ์ในการเป็นมะเร็งเต้านมและการตรวจเต้านมด้วยตนเอง เพื่อนชาย และสมาชิกในครอบครัว

เมื่ออธิบายตามทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลของเอเจนและฟิชบายน์ (1980) อธิบายได้ว่า บรรทัดฐานกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการตรวจเต้านมด้วยตนเอง ถูกกำหนดโดยความเชื่อเกี่ยวกับความคาดหวังของบุคคลต่างๆ ในกลุ่มอ้างอิงต่อการกระทำพฤติกรรม และแรงจูงใจที่บุคคลจะปฏิบัติตามความคาดหวังของกลุ่มอ้างอิงที่มีความสำคัญต่อตน ดังนั้น ถ้ากลุ่มตัวอย่างมีความเชื่อว่ากลุ่มอ้างอิงที่มีความสำคัญต่อตนสนับสนุนให้ตรวจเต้านมด้วยตนเอง กลุ่มตัวอย่างก็จะรับรู้ถึงอิทธิพลของกลุ่มอ้างอิงว่าเห็นสมควรให้ตนตรวจเต้านมด้วยตนเอง

ความตั้งใจในการตรวจเต้านมด้วยตนเอง

ผลการศึกษา แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างมีความตั้งใจในการตรวจเต้านมด้วยตนเอง ($\bar{X}=1.40, SD=0.57$) นั่นคือ กลุ่มตัวอย่างมีการแสดงเจตนาที่จะตรวจเต้านมด้วยตนเอง อธิบายได้ว่า ความตั้งใจ เป็นตัวบ่งชี้ว่ามีเจตนาและมีการวางแผนมากน้อยเพียงใดในการกระทำพฤติกรรมใด พฤติกรรมหนึ่ง ซึ่งความตั้งใจในการกระทำพฤติกรรมนี้จะคงอยู่จนกระทั่งถึงเวลาและโอกาสที่เหมาะสม บุคคลจึงแสดงพฤติกรรมออกมาในลักษณะที่สอดคล้องกับความตั้งใจ (Ajzen, 1988)

เมื่ออธิบายตามทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล อธิบายได้ว่า ความตั้งใจในการกระทำพฤติกรรมใดนั้น ถูกกำหนดโดยเจตคติต่อพฤติกรรม และบรรทัดฐานกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการกระทำพฤติกรรม นั่นคือ กลุ่มตัวอย่างมีความตั้งใจมากในการตรวจเต้านมด้วยตนเอง เนื่องจากได้ประเมินแล้วว่า การตรวจเต้านมด้วยตนเองให้ผลทางบวก และเชื่อว่ากลุ่มอ้างอิงที่มีความสำคัญต่อตนเห็นด้วยว่าตนควรตรวจเต้านมด้วยตนเอง ซึ่งจากการศึกษาของเบอร์เนตต์ สเตกเลย์ และเทฟฟ์ (Burnett, Steakley, & Tefft, 1995) พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีความตั้งใจในการตรวจเต้านมด้วยตนเอง จะมีเจตคติทางบวกต่อ การตรวจเต้านมด้วยตนเองและมีการรับรู้ว่าคุณค่าที่มีความสำคัญต่อตนสนับสนุนให้ตรวจเต้านมด้วยตนเอง

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อการตรวจเต้านมด้วยตนเองและความตั้งใจในการตรวจเต้านมด้วยตนเองพบว่า เจตคติต่อการตรวจเต้านมด้วยตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางกับความตั้งใจในการตรวจเต้านมด้วยตนเอง ($r=.36, p<.01$) (ตารางที่ 5 ภาคผนวก ง) กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีเจตคติทางบวกต่อการตรวจเต้านมด้วยตนเองจะมีความตั้งใจในการตรวจเต้านมด้วยตนเอง ผลการศึกษาเป็นไปตามทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล คือ ความตั้งใจที่จะกระทำพฤติกรรมถูกกำหนดโดยองค์ประกอบสำคัญ 2 ประการ ซึ่งองค์ประกอบหนึ่ง คือ เจตคติต่อพฤติกรรม นั่นคือ บุคคลมีความตั้งใจที่จะกระทำพฤติกรรมก็ต่อเมื่อมีการประเมินแล้วว่า การกระทำพฤติกรรมนั้นให้ผลทางบวก

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างรายชื่อของเจตคติกับความตั้งใจในการตรวจเต้านมด้วยตนเองพบว่า ความตั้งใจในการตรวจเต้านมด้วยตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางกับความเชื่อที่ว่า การตรวจเต้านมด้วยตนเองสามารถตรวจพบความผิดปกติของเต้านมได้ เป็นวิธีที่ง่ายสามารถตรวจได้ด้วยตนเอง เป็นวิธีที่ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ และสตรีที่ได้รับฮอร์โมนทดแทนทุกคนควรตรวจทุกเดือน อธิบายได้ว่า สตรีที่เชื่อว่าการตรวจเต้านมด้วย

ตนเองมีประโยชน์ มีประสิทธิภาพในการป้องกันความรุนแรง และเห็นความสำคัญในการตรวจ
 ด้านมด้วยตนเองจะมีความตั้งใจในการตรวจด้านมด้วยตนเอง ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีการกระทำ
 ด้วยเหตุผลที่ว่า เมื่อบุคคลมีความเชื่อว่าการกระทำพฤติกรรมนั้นจะนำไปสู่ผลของการกระทำทาง
 บวก บุคคลก็จะมีเจตคติที่ดีต่อการกระทำพฤติกรรม และมีความตั้งใจที่จะกระทำพฤติกรรมนั้น
 ด้วย (Ajzen & Fisbein, 1980) การศึกษาครั้งนี้ได้ผลเช่นเดียวกับการศึกษาของไลเออร์แมนและ
 คณะ (Lierman et al., 1990) ซึ่งศึกษาในสตรีสูงอายุ ที่มีอายุระหว่าง 52-90 ปี จำนวน 93 คน พบว่า
 เจตคติต่อการตรวจด้านมด้วยตนเอง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความตั้งใจในการตรวจด้านมด้วย
 ตนเอง เบอร์เนตต์ สเตกเลย์ และเทฟฟ์ (Burnett, Steakley, & Tefft, 1995) ศึกษาสตรี 339 คน พบ
 ว่า เจตคติต่อการตรวจด้านมด้วยตนเอง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความตั้งใจในการตรวจด้านม
 ด้วยตนเอง และพามลลา ลี (Pamela Lea, 1997) ทำการศึกษาสตรีในมหาวิทยาลัย จำนวน 270 คน
 พบว่า เจตคติต่อการตรวจด้านมด้วยตนเอง มีความสัมพันธ์ระดับสูงกับความตั้งใจในการตรวจ
 ด้านมด้วยตนเอง

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบรรทัดฐานกลุ่มอ้างอิงและความตั้งใจในการ
 ตรวจด้านมด้วยตนเองพบว่า บรรทัดฐานกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการตรวจด้านมด้วยตนเองมีความ
 สัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางกับความตั้งใจในการตรวจด้านมด้วยตนเอง ($r=.34, p<.01$)
 (ตารางที่ 6 ภาคผนวก ง) กล่าวคือ เมื่อกลุ่มตัวอย่างมีการประเมินแล้วว่ากลุ่มอ้างอิงที่มีความสำคัญ
 ต่อตนให้การสนับสนุนในการตรวจด้านมด้วยตนเอง ก็จะมี ความตั้งใจในการตรวจด้านมด้วย
 ตนเอง ผลการศึกษาเป็นไปตามทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลที่ว่า ความตั้งใจที่จะกระทำพฤติกรรม
 ถูกกำหนดด้วยองค์ประกอบสำคัญ 2 ประการ ซึ่งองค์ประกอบหนึ่งก็คือ บรรทัดฐานกลุ่มอ้างอิง
 นั่นคือ บุคคลมีความตั้งใจที่จะกระทำพฤติกรรมก็ต่อเมื่อมีการประเมินแล้วว่ากลุ่มบุคคลที่มีความ
 สำคัญต่อตนมีการสนับสนุนให้ตนกระทำพฤติกรรมนั้นๆ

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์รายข้อของบรรทัดฐานกลุ่มอ้างอิงกับความตั้งใจในการตรวจ
 ด้านมด้วยตนเองพบว่า ความตั้งใจในการตรวจด้านมด้วยตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับ
 ปานกลางกับความเชื่อบรรทัดฐานกลุ่มอ้างอิง คือ ญาติ และมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำกับ
 ความเชื่อบรรทัดฐานกลุ่มอ้างอิง คือ แพทย์ เพื่อนสนิท พยาบาล และสามี ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎี
 การกระทำด้วยเหตุผลที่ว่า บรรทัดฐานกลุ่มอ้างอิงขึ้นอยู่กับความเชื่อของบุคคลที่มีต่อบุคคลหรือ
 กลุ่มคนที่เขาให้ความสำคัญ ว่าบุคคลเหล่านั้นต้องการให้เขาทำพฤติกรรมนั้นหรือไม่ และเขา
 ต้องการทำตามความคาดหวังของบุคคลเหล่านั้นหรือไม่ ยิ่งบุคคลรับรู้ว่ามีผู้ที่เขาให้ความสำคัญเห็นว่า
 เขาควรกระทำพฤติกรรมนั้นมากเพียงใด เขาก็จะมีความตั้งใจในการกระทำพฤติกรรมมากขึ้น

เท่านั้น (Ajzen & Fishbein, 1980) การศึกษาครั้งนี้ได้ผลเช่นเดียวกับการศึกษาของไลเออร์แมนและคณะ (Lierman et al., 1990) พบว่า บรรทัดฐานกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการตรวจเต้านมด้วยตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความตั้งใจในการตรวจเต้านมด้วยตนเอง เช่นเดียวกับการศึกษาของเบอร์เนตต์ สเตกเลย์ และเทฟฟี (Burnett, Steakley, & Tefft, 1995) ที่พบว่า บรรทัดฐานกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการตรวจเต้านมด้วยตนเอง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความตั้งใจในการตรวจเต้านมด้วยตนเอง และพามเลตา ลี (Pamela Lea, 1997) ศึกษาพบว่า บรรทัดฐานกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการตรวจเต้านมด้วยตนเอง มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงกับความตั้งใจในการตรวจเต้านมด้วยตนเอง

อำนาจการทำนายของเจตคติและบรรทัดฐานกลุ่มอ้างอิงต่อ ความตั้งใจในการตรวจเต้านมด้วยตนเองของสตรีที่ได้รับฮอร์โมนทดแทน

เอจเซนและฟิชบายน์ (1980) ได้เสนอทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล เพื่ออธิบายว่าบุคคลแต่ละคนตัดสินใจกระทำพฤติกรรมต่างๆ ได้อย่างไร ตามทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล ความตั้งใจที่จะกระทำพฤติกรรมของบุคคลถูกกำหนดโดยเจตคติต่อพฤติกรรมและบรรทัดฐานกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการกระทำพฤติกรรม กล่าวคือ บุคคลจะตั้งใจกระทำพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งก็ต่อเมื่อได้ประเมินแล้วว่าพฤติกรรมนั้นมีผลทางบวก และเชื่อว่ากลุ่มอ้างอิงที่มีความสำคัญต่อตนเห็นด้วยว่าตนควรกระทำพฤติกรรมนั้น

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนได้ผลสนับสนุนทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล นั่นคือ เจตคติต่อการตรวจเต้านมด้วยตนเองและบรรทัดฐานกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการตรวจเต้านมด้วยตนเอง เป็นตัวทำนายความตั้งใจในการตรวจเต้านมด้วยตนเอง ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยสามารถร่วมกันทำนายความตั้งใจในการตรวจเต้านมด้วยตนเอง ได้ร้อยละ 17 (ตารางที่ 4) กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างมีการตระหนักถึงประโยชน์ในการตรวจเต้านมด้วยตนเอง คือ สามารถตรวจพบความผิดปกติของเต้านมตั้งแต่ในระยะเริ่มแรก และมีเจตคติที่ดีต่อการตรวจเต้านมด้วยตนเอง จึงนำไปสู่ความตั้งใจในการตรวจเต้านมด้วยตนเอง ในขณะที่เดียวกันกลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ว่าคุณสมบัติที่มีความสำคัญต่อตน ได้แก่ แพทย์ พยาบาล สามี ญาติ และเพื่อนสนิท มีความคาดหวังว่าตนควรตรวจเต้านมด้วยตนเอง กลุ่มตัวอย่างจึงมีความตั้งใจในการตรวจเต้านมด้วยตนเอง ซึ่งจากการศึกษาของฮอร์น แมกเดอร์มอตต์ และโกลด์ (Horn, Mcdermott, & Gold, 1986 cited in Lierman, Kasprzyk, & Benoliel, 1991) โดยใช้ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลในการทำนายความตั้งใจในการตรวจเต้านมด้วยตนเอง พบว่า เจตคติและบรรทัดฐานกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการตรวจ

ด้านมด้วยตนเองสามารถทำนายความตั้งใจในการตรวจด้านมด้วยตนเองได้ร้อยละ 22 และการศึกษาของไลเออร์แมนและคณะ (Lierman et al., 1990) ในสตรีสูงอายุ ที่มีอายุระหว่าง 52-90 ปี จำนวน 93 คน พบว่า เจตคติและบรรทัดฐานกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการตรวจด้านมด้วยตนเอง สามารถทำนายความตั้งใจในการตรวจด้านมด้วยตนเองได้ร้อยละ 39

จากผลการศึกษา จะเห็นได้ว่า เจตคติต่อการตรวจด้านมด้วยตนเอง และบรรทัดฐานกลุ่มอ้างอิงเกี่ยวกับการตรวจด้านมด้วยตนเอง สามารถทำนายความตั้งใจในการตรวจด้านมด้วยตนเองในค่าร้อยละที่ค่อนข้างต่ำ อาจเป็นเพราะมีบางปัจจัยที่อาจมีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการตรวจด้านมด้วยตนเองที่ทฤษฎีนี้ยังไม่สามารถอธิบายได้ ซึ่งเป็นประเด็นที่น่านักศึกษาต่อโดยใช้ทฤษฎีอื่นๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับความตั้งใจในการตรวจด้านมด้วยตนเองได้ดียิ่งขึ้น